

**MOTERIS SU
AUTOMOBILIU,
SÉBASTIEN JAPRISOT
AKINIAIS IR
GINKLU**

Psichologinis detektyvas

Iš prancūzų kalbos vertė

Algimantas Gudaitis

Sofoklis

VILNIUS, 2017

Aš niekada nemačiau jūros.

Juodų ir baltų plytelių grindys raibuliuoja lyg vanduo prieš pat mano akis.

Taip skauda, kad rodos, mirsiu.

Bet aš gyva.

Kai mane užpuolė – aš ne beprotė, kažkas, kažkoks žmogus mane užpuolė, – man dingtelėjo: aš niekada nemačiau jūros. Visą dieną bijojau. Kad mane suims policija, visko. Prisigalvojau aibę kvailų pasiteisinimų, o dabar toptelėjo pats kvailiausias: neskriauskit manęs, aš tikrai niekuo nenusikaltau, tik norėjau pamatyti jūrą.

Dar atsimenu, kad rėkiau, rėkiau iš visų jėgų, bet riksmas neišsiveržė iš mano krūtinės. Kažkas mane plėšė nuo grindų, smaugė.

Vis rėkdama, rėkdama ir rėkdama aš dar pagalvojau: tai ne tiesa, tai tik slogus sapnas, šit atsibusiu savo kambary, bus jau šviesu.

O paskui...

Aš tai išgirdau aiškiau negu riksmą: traškėjo mano plaštakos kaulai – mano plaštaką kažkas laužė.

Skausmas nei juodas, nei raudonas. Tai akinamos šviesos šulinys, kuris yra tik jūsų sąmonėje. Ir vis dėlto jūs krintate į tą šulinį.

Kakta jaučiu grindų plytelių vėsa. Matyt, ir vėl buvau apalpusi.

Nejudėti. Svarbiausia – nejudėti.

Aš ne guliu ant grindų paslika, o klupau, prispausta prie pilvo mano kairė ranka dega lyg ugny, aš klupau susiritusi dvilinka iš skausmo, – norėčiau jį numaldyti, bet jis užplūsta pečius, sprandą, strėnas.

Prieš pat mano akis, anapus išsidraikiusių plaukų uždangos, balta plytele ropoja skruzdėlė. Toliau – kažkas pilka, vertikalu, turbūt prausyklės vamzdis.

Neatsimenu, kad būčiau nusiėmusi akinius. Matyt, nukrito, kai mane griebė iš užpakalio – aš nekuoktelėjau, kažkas, kažkoks žmogus mane griebė iš užpakalio ir užgniauzė burną, – reikia susiieškoti akinius.

Kiek laiko klupau šitame apytamsiame tualete dviejų žingsnių pločio ir trijų ilgio? Kelias valandas ar tik kelias sekundes? Dar niekad gyvenime nebuvau apalpusi. Nesakyčiau, kad atminty būtų spraga, tiktai plyšelis.

Jeigu aš čia būčiau jau seniai, kas nors lauke būtų ėmęs nerimauti. Aš juk stovėjau prie kriauklės, ploviau si rankas. Priglaudžiau prie skruosto savo dešinę – dar drėgna.

Reikia susiieškoti akinius, reikia stotis.

Kai pakeliu galvą – staigiai, pernelyg staigiai, – plytelės sukasi, ir aš bijau, kad vėl apalpsiu, bet viskas nurims ta – užimas ausyse ir netgi skausmas. Jis suplūsta į mano

kairę ranką, nežiūriu į ją, bet man rodos, ji tarsi akmeninė, baisiausiai sutinusi.

Reikia dešine įsikibti į prausyklę, reikia stotis.

Stoviu prie veidrodžio – miglotas mano atspindys juda kartu su manim – ir jaučiu, kad laikas vėl ima tekėti.

Žinau, kur esu: degalinės tualete, prie Avalono kelio. Žinau, kas esu: kvailė, bėganti nuo policijos. Veidas veidrodyje, prie kurio kišu savo veidą, beveik priglaudžiu; skaudama ranka, kurią pakeliu prie akių, apžiūrinėju; ašara, riedanti mano skruostu ir lašanti ant tos rankos; alsavimas taip keistai tyliam pasauly – tai aš.

Ant staliuko prie veidrodžio, kuriame save matau, įeidama padėjau rankinuką. Jis ten ir yra.

Dešine ranka ir dantimis šiaip taip ją atidarau, ieškau kitų akinių, tų, kuriuos užsidedu rašydama mašinėle.

Veidrodyje dabar jau aiškiai matau savo veidą: dulkėtas, verksmingas, persikreipęs iš baimės.

Nebedrįstu žiūrėti į savo kairę ranką, kurią laikau prispaudusi prie balto supurvinto kostiumo.

Tualetu durys uždarytos. O įeidama tikrai jas palikau atviras.

Aš ne beprotė. Sustabdžiau automobilį. Paprašiau, kad pripiltų pilną baką benzino. Norėjau susišukuoti, nusiplauti rankas. Man parodė baltą namuką už degalinės. Viduje buvo pernelyg tamsu, tad neuždariau durų. Nebėžinau, ar tai atsitiko išsyk, ar man susišukavus. Tik tai prisimenu, kad atsukau čiaupą, kad vanduo buvo šaltas – taip, susišukavau, tikrai susišukavau – ir staiga pajutau lyg oro dvelktelėjimą, kažkokią gyvą ir žiaurią esybę už

savo nugaros. Mane pakėlė nuo žemės, ir aš ėmiau šaukti iš visų jėgų, bet balsas įstrigo gerklėje, nespėjau nė suvokti, kas man dedasi, rankos skausmas nutvilkė mane visą, ir aš klūpėjau, buvau viena, esu čia.

Reikia dar kartą atidaryti rankinuką.

Pinigai yra kur buvę, voke su firmos ženklu. Nieko iš manęs nepaėmė.

Absurdas, negalimas daiktas.

Skaičiuoju banknotus, susipainioju, pradedu iš naujo, širdį sugniaužia šaltukas: nei pinigai, nei kitkas čia niekuo dėti, kažkas norėjo tik viena – išprotėjau, tuoj išprotėsiu, – norėjo man sulaužyti ranką.

Žiūriu į kairę ranką, ištinusius, pamėlusius pirštus, ir staiga nebeištveriu: parkrintu ant kelių palei prausyklą ir staugiu. Staugsiu kaip žvėris iki pasaulio pabaigos, staugsiu, verksiu ir trypsiu kojomis, kol kas nors ateis, kol išvysiu dienos šviesą.

Girdžiu skubius žingsnius lauke, balsus, gurgždantį žvyrą.

Klykiu.

Staiga durys atsidaro ir vidun plūsteli akinama šviesa.

Liepos saulė – ten pat, virš kalvų. Įeina vyrai ir pasilenkia prie manęs, kalbėdami visi kartu, – tai tie patys, kuriuos mačiau lipdama iš mašinos. Atpažįstu degalinės savininką, du klientus, tikriausiai vietinius, kurie irgi užvažiavo benzino.

Kol vyrai man padeda atsikelti, o aš pasikūkčiodama verkiu, iš galvos neišeina kvaila smulkmena: iš čiaupo vis dar teka vanduo. O aš tik dabar išgirdau. Noriu užsukti čiaupą, turiu jį užsukti.

Užsuku čiaupą, o vyrai žiūri ir nieko nesupranta. Nei kad aš nežinau, kiek laiko esu čia. Nei kad turiu dvejus akinius: kiša man tuos, kurie gulėjo ant grindų, o aš gal dešimtą kartą jiems tvirtinu, kad tai mano akiniai, tikrai mano. „Nusiraminkite, nusiraminkite“, – sako jie ir galvoja, kad man pasimaišė protas.

Lauke taip šviesu, taip ramu, visi daiktai tokie baisiai realūs, kad man ašaros kaipmat išdžiūsta. Paprasčiausia degalinė, kaip daugelis kitų. Benzino kolonėlės, žvyruotas kelias, baltos sienos, prie lango stiklo priklijuota akį rėžianti reklama, ožekšnių ir oleandrų gyvatvorė. Vasaros vakaras, šešta valanda. Kaip aš galėjau klykti, raičiotis po žemę?

Automobilis stovi ten, kur jį buvau palikusi. Pažvelgiu į jį, ir mane vėl apima pažįstama baimė. Dabar mane kamantinės, klaus, iš kur važiuoju, ką veikiu; aš atsakinėsiu kaip pakliuvo, ir jie supras, ką slepiu.

Mane veda į kontorą, kurios tarpdury laukia moteris mėlyna prijuoste ir kokių šešerių ar septynerių metų mergaičiukė; jos žiūri kiek sunerimusios, bet smalsiai, kaip į įdomų reginį.

Vakar vakare, tuo pačiu laiku, mažą mergaitę ilgais plaukais, su lėle ant rankų irgi žiūrėjo, kaip aš artinuosi.

Vakar vakare irgi man buvo gėda. Dabar nebežinau, kodėl.

Ne, žinau. Puikiai žinau. Negaliu pakelti vaiko žvilgsnio. Visad jame matau mažą mergaitę – save pačią, tokią, kokia buvau kadaise, – ir ta mergaitė į mane žiūri.

Jūra.

Jeigu pateksiu į bėdą, jeigu mane areštuos ir turėsiu įrodyti – kaip ten sako? – savo alibi, tai nuo jūros ir reikia pradėti.

Tai bus ne visai tiesa, bet aš kalbėsiu ilgai, vienu atsišvėpimu, pasikūkčiodama, dėsiuosi naivia tuščių svajonių auka. Sugalvosiu bet ką, kad tik atrodytų įtikimiau: asmenybės dvilypumą, priepuolius, alkoholikus senelius ar kad maža nukritau nuo laiptų. Noriu, kad tie, kurie mane tardys, manimi pasibjaurėtų, noriu juos paskandinti sentimentalių nesąmonių sraute.

Pasakysiu jiems: pati nežinojau, ką darau, buvau aš ir ne aš, suprantate? Maniau, kad štai puiki proga pamatyti jūrą. Kalta ta, antroji.

Jie, žinoma, atrėš, kad jeigu man taip magėjo jūrą pamatyti, seniai galėjau. Argi sunku nusipirkti bilietą į traukinį ir atvykus apsisototi Palavo le Flo pensionate? Kitos taip daro, ir neima jų galas, tam yra mokamos atostogos.

Atsakysiu, kad ne kartą taip norėjau padaryti, bet negalėjau.

Beje, tai tiesa. Jau šešeri metai aš kas vakarą rašau įvairioms turistinėms kompanijoms, viešbučiams, gaunu lankstinukus, stoviniuoju priešais vitrinas, apžiūrinėju maudymosi kostiumus. Kartą vos neištiesiau rankos – taip tiesia ranką į skambutį, bet jo nepaspaudžia – ir neužsirašiau į kažkokį atostogų klubą. Dvi savaitės prie jūros Balearų salose, kelionė lėktuvu į abu galus, sustojant Palmoje, orkestras, plaukymo treneris ir jachta visam poilsio laikui, gražus oras, garantuota kompanija, nežinau,

kas ten dar, – žodžiu, galima nudegti vien skaitant programą. Kas supaisys kodėl, bet kiekvieną vasarą pusę savo atostogų aš praleidžiu didžiausiame ir vieninteliame Monbriano viešbutyje, Luaros departamente, o kitą pusę – netoli Kompjenos, pas mokslo draugę, kuri turi „nuosavą vyrą“ ir kurčią anytą. Ir mes lošiamo bridžą.

Tai dar nereiškia, kad aš savo įpročių vergė ar kad aistringai mėgstu kortas. Ar kad esu tokia jau drovi. Anaiptol, reikia būti velniškai įžūliai, kad galėtum pažįstamiems skiesti apie savo nuotykius Sen Tropezo paplūdimy, kai iš tiesų grįžti iš Kompjenos miško. Taigi nė nežinau, kaip čia yra.

Nekenčiu tų, kurie jūrą matė, nekenčiu tų, kurie jos nematė; man rodos, nekenčiu viso pasaulio. Štai ir viskas. Ko gero, nekenčiu nė pati savęs. Jeigu tai ką nors paaiškina – puiku.

Vadinuosi Dani Longo. Tiksliau – Mari Viržini Longo. Išsigalvojau Danjelės vardą, kai buvau maža. Aš melagė iš prigimties. Dabar man labiau patiktų Viržini, bet kažin, ar patiktų kitiems? Šaukštai po pietų.

Pagal dokumentus – man dvidešimt šešeri, pagal protinį išsilavinimą – vienuolika–dvylika, mano ūgis – šimtas šešiasdešimt aštuoni, plaukai gana šviesūs, be to, kas mėnesį juos plaunu trisdešimties procentų vandenilio peroksidu; aš nebjauri, tik nešioju akinius dūminiais stiklais – tai mano gudrybė, – kad paslėpčiau savo trumpareges akis – kvaišė, vis tiek visi pastebi, – o jeigu ką nors ir moku daryti, tai tylėti.

Beje, aš niekada nieko neužkalbinu, nebent paprašau paduoti man druskos. Tiesa, du kartus sulaužiau savo

taisyklę ir abu kartus turėjau bėdos. Nekenčiu žmonių, kurie iš pirmo sykio nesupranta, kad gavo per nagus. Nekenčiu savęs.

Gimiau Flandrijoje, miestelyje, iš kurio man liko tik vienas prisiminimas – kvapas sumaišytos su purvu anglies, kurią moterims leidžia rinkti prie šachtų. Mano tėvas – italas emigrantas; jis dirbo geležinkelio stotyje – žuvo, kai man buvo dveji metai: pateko po vagonu, iš kurio prieš tai pavogė dėžę segtukų drabužiams kabinti. Manau, jis neįžiūrėjo užrašo ant dėžės – buvo trumparegis kaip ir aš.

Tai atsitiko per okupaciją, ir traukinio sąstatas buvo skirtas vokiečių armijai. Taigi po kelerių metų tėvas buvo, taip sakant, reabilituotas. Jam atminti kažkuriame komodos stalčiuje aš saugau sidabro, o gal tik pasidabruotą medalį, kur pavaizduota liekna mergaitė, traukanti grandines lyg mugės stipruolis. Kiekvieną kartą, kai gatvėje pamatau klajojantį cirkininką, rodantį savo triuką, norom nenorom prisimenu tėvą.

Bet mano šeimoje didvyriai ne visi. Dar nebuvo praėję nė dveji metai, kai žuvo vyras, jau vokiečiams pasitraukus, mano motina išsoko pro merijos langą po to, kai jai nuskuto galvą. Jai prisiminti aš neturiu nieko. Jeigu vieną dieną kam nors apie tai pasakosiu, pridursiu: neturiu nė plaukų sruogelės. Ir tegu išverčia akis iš siaubo – man nusiųpti.

Per porą metų aš mačiau tą bėdulę kokius du ar tris kartus našlaičių prieglaudos pasimatymų kambary. Negalėčiau pasakyti, kaip ji atrodė. Matyt, skurdžiai, kaip ir visi vargšai. Ji irgi buvo italė. Vadinosi Renata Kastelani.

Gimė San Apolinare, Frozinonės provincijoje. Jai buvo dvidešimt ketveri, kai mirė. Turiu motiną už save jaunesnę.

Visa tai aš sužinojau iš savo metrikų. Mano auklėtojos vienuolės griežtai atsisakydavo kalbėti su manim apie motiną. Kai išlaikiau bakalauro egzaminus ir tapau savarankiška, grįžau į savo miestelį. Man parodė kapinėse vietą, kur ji palaidota. Norėjau susitaupyti pinigų ir ką nors jos labai padaryti, bent antkapį su jos vardu užsakyti, bet man neleido – mat ji guli bendrame kape.

Galų gale man nuspėjauti.

Keletą mėnesių aš dirbau Manse sekretore žaislų fabrike, paskui Nuajone pas notarą. Man buvo dvidešimt, kai radau vietą Paryžiuje. Darbą pakeičiau, bet Paryžiuje gyvenu iki šiol. Dabar aš reklamų agentūroje, kur dirba dvidešimt aštuoni žmonės, ir gaunu, atskaičius mokesčius, tūkstantį du šimtus septyniasdešimt frankų per mėnesį už tai, kad spausdinu mašinėle, tvarkau dokumentaciją, atsiliepiu į telefono skambučius ir retkarčiais išmetu šiukšles iš popierių dėžės.

Tokia alga man leidžia valgyti bifšteką su keptomis bulvėmis per pietus, kefyrą ir uogienę vakare, rengtis maždaug taip, kaip man patinka, nuomoti vieno kambario butą su vonia, virtuve ir tualetu Grenelės gatvėje, semtis dvasinio peno iš žurnalo *Marie-Claire* kas dvi savaites, o kas vakarą – iš dviejų kanalų televizijos dideliu, pernelyg ryškiu ekranu – už jį teliko įmokėti tris įnašus. Miegu gerai, beveik negeriu, rūkau saikingai. Turėjau keletą romanų, bet ne tokių, kurie galėtų užrūstinti

konsjeržę. Tiesa, konsjeržės mano name nėra, bet yra laiptinės kaimynai. Aš laisva, gyvenu be rūpesčių ir esu baisiai nelaiminga.

Galimas daiktas, visi, kurie mane pažįsta – tiek mūsų agentūros dailininkai, tiek mano kvartalo bakalėjininkė, – išsižiotų sužinoję, kad aš kuo nors galiu skųstis. Bet kaipgi man nesiskųsti? Dar nė vaikščioti neišmokusi supratau, kad niekas tavęs nepagailės, jei pati savęs nepagailėsi.

Viskas prasidėjo vakar vakare, penktadienį, liepos dešimtą dieną. Tačiau man rodos, kad tai buvo prieš šimtą metų kažkokiam kitame pasaulyje.

Iki darbo pabaigos buvo likę ne daugiau kaip valanda. Mūsų agentūra įsikūrus prie Trokadero aikštės, name su kolonomis bei įmantriais lipdiniais, ir užima du aukštus, kur anksčiau buvo butai. Beveik visur ten išlikę krikščioniniai šviestuvai, kurie skimbčioja patraukus skersvėjui, marmuro židiniai, išblukę veidrodžiai. Mano kambarys yra trečiame aukšte.

Man už nugaros pro langą plieskė saulė, spinduliai krito ant išmėtytų po stalą popierių. Aš patikrinau Frozejo firmos reklaminės kampanijos planą (gaivus kaip rasa odekolonas), gal dvidešimt minučių kalbėjau telefonu su vieno savaitraščio redakcija, prašydama padaryti nuolaidą mūsų nevykusiai įdėtam skelbimui, parašiau mašinėle du laiškus. Prieš tai, kaip ir kasdien, su vienu gražuoliu iš žemės sklypų prekybos skyriaus ir dviem redaktorėm nuėjau į greta esantį barą išgerti puoduko kavos.